

نگاه بیرون

اگر برجام به هم بخورد اروپا می‌بازد

ترجمه: روح‌اله نخعی

● اگر توافق هسته‌ای ایران (برنامه جامع اقدام مشترک یا برجام) به هم بخورد، ایران تنها بازنده نیست، با خروج ایالات متحده از توافق، این به‌هم‌خوردن، ممکن است و تحریم‌های آمریکا هم فقط روی بانک‌ها و شرکت‌های آمریکایی اثر نمی‌گذارند، بلکه از تجارت اروپایی‌ها با ایران هم جلوگیری می‌کند. سیاست آمریکا فلج‌کردن اقتصاد ایران است و اجبار ایران به پذیرش شرایط ایالات متحده برای توافقی جدید. ایرانی‌ها اما باید برای ماندن در برجام، در آن مزایای اقتصادی ببینند.اروپا در وضعیت بدی به دام افتاده است.وقتی ایالات متحده از برجام خارج شد رهبران اروپایی از فرانسه، آلمان و بریتانیا اعلام کردند: «ما به برجام و پیاده‌سازی کاملش از سوی همه طرف‌ها متعهد می‌مانیم. حفظ برجام از منافع امنیت ملی مشترک ماست». اتحادیه اروپا می‌خواهد اعتبار خود را به عنوان یک بازیگر جهانی حفظ کند؛ اما علاوه‌بر آن، می‌خواهد روابطش با آمریکا را که پشتوانه اصلی سیاست خارجی‌اش است، حفظ کند.

گزینۀ نظامی؟

مهم‌ترین میراث ۱۲ سال مذاکره هماهنگ اتحادیه اروپا برداشتن گزینۀ نظامی از روی میز بود. وقتی بیشتر ابرقدرت‌ها، اتحادیه اروپا، چین، فرانسه، آلمان، بریتانیا و ایالات متحده، همه پشت میز مذاکره نشستند، دخالت نظامی پیش نمی‌آید. در سال ۲۰۰۳، برای پرهیز از گزینۀ نظامی، سه وزیر خارجه اروپایی تصمیم به «گفت‌وگو با ایران» گرفتند و مذاکره را شروع کردند و برای اقیاع ایران به حذف برنامه هسته‌ای‌اش، هم هوجب‌ها و هم چماق‌ها را هم ارائه کردند. اتحادیه اروپا بسیار به رسیدن به توافقی اروپایی-ایرانی در سال ۲۰۰۵ نزدیک بود که ایالات متحده تصمیم گرفت وارد مذاکرات نشود و موضوع ایران به شورای امنیت گزارش شد. با این حال، پروژهای که E3 کلید زده بود و بعدتر، به چارچوب‌گذاری اتحادیه اروپا روی ۱۲ سال مذاکرات، از پیاده‌سازی گزینۀ نظامی جلوگیری کرد. با خروج ایالات متحده از برجام، احتمال گزینۀ نظامی دوباره بازگشته است. ایالات متحده، کم‌وبیش غیرمستقیم، تغییر رژیم ایران را تبلیغ می‌کند و شاید سعی کند تجربه عراق را در ایران تکرار کند، اگرچه با متحدانِ جدید. جایگزین آن این است که با آشتی‌گش درونی، تغییر را کلید بزنند. مشکلات اقتصادی تشدید شده و ممکن است به اعتراضات بیشتر در ایران علیه دولت منجر شود. اگر فضای امنیتی منطقه بدتر شود، عواقبی جدی برای اروپا خواهد داشت. خروج ایران از توافق ممکن است به معنای رقابت تسلیحاتی هسته‌ای در خاورمیانه باشد. عربستان سعودی همین حالا هم تمایلش را به سلاح‌های هسته‌ای در صورت آغاز دوباره برنامه ایران نشان داده است. علاوه‌براین، ممکن است اروپا با یک بحران مهاجرت تازه روبرو شود. موج جدید مهاجر به سمت اروپا، تبعاتی فاجعه‌آمیز در سیاست و در ثبات اروپایی خواهد داشت.

چالش با آن سوی اقیانوس اطلس

اتحادیه اروپا همه تلاش خود را کرده که از بانک‌ها و شرکت‌هایی که در ایران کار می‌کنند، در مقابل تحریم‌های ایالات متحده حفاظت کند. انتخاب واضح، احیای مقررات ممانعتی بود که در سال ۱۹۹۶ در مقابل تحریم‌های ایالات متحده علیه کوبا طراحی شده بودند. آن مقررات، تبعیت از تحریم‌های ایالات متحده را برای شرکت‌های اروپایی ممنوع می‌کرد. بانک سرمایه‌گذاری اروپایی، ای‌آی‌بی، خط اعتباری ویژه‌ای برای سرمایه‌گذاری شرکت‌ها در ایران طراحی کرده است. خطوط اعتباری دولتی از بانک‌های ملی کشورهای عضو، گزینه‌ای بوده است که نیازی به اتحاد اروپایی هم ندارد. علاوه‌براین، اتحادیه اروپا ۵۰ میلیون یورو به ایران ارائه کرده تا به مشکلات اقتصادی‌اش برسد. هیچ کدام از اینها به‌نظر سود اقتصادی را که توافق لازم دانسته، به ایران ارائه نمی‌کنند. پاسخ فاجعه‌آمیز تا اینجا این است که اتحادیه اروپا، خودمختاری اقتصادی ندارد. پیشنهاد فعلی این است که آلمان و فرانسه مشترک مدیریت سازوکار مالی ویژه اروپا را بر عهده بگیرند. فدریکا موگرینی اشاره کرده که این اسپ‌وی ممکن است تا پایان سال آماده شده باشد. ایرانی‌ها سخت منتظرند.

مصالحه؟

هیچ مصالحه‌ای بین اروپا و آمریکا بر سر سیاست‌های هسته‌های ایران ممکن نیست. ایالات متحده با خروج از برجام ارزش‌های بنیادین اتحادیه اروپا را به چالش کشیده است؛ چه چندانیه‌گرایی و هم احترام به نظر قاعده‌مندی بین‌المللی. با اعمال دوباره تحریم‌ها برخلاف قطع‌نامه سازمان ملل متحد، ایالات متحده فقدان محض خودمختاری اقتصادی اروپا را عیان کرده و از عمل اروپا به تعهداتش طبق توافق جلوگیری کرده است. مصالحه اروپا را تحقیر خواهد کرد.اتحادیه اروپا باید ابتدا روابطش با آن سوی اقیانوس اطلس را در وضعیت تعلیق بگذارد و بپذیرد که هم از لحاظ ارزش‌ها و هم از لحاظ منافع، اختلافی جدی در کار است. دوم اینکه اتحادیه اروپا باید رابطه‌ای جدید با نظم در حال ظهور جهانی را بررسی کند. تعبیر عینی این یعنی کار با چین و روسیه برای حفاظت از برجام و دفاع از چندجانبه‌گرایی در مقابل یک‌جانبه‌گرایی ایالات متحده. سپس در این توقف دوساله (یا شش‌ساله)، اتحادیه اروپا باید به بازتعریف نقش جهانی خود در دنیایی آشفته بپردازد.

دیپلماسی

گفت‌وگو با قاسم محبعلی، کارشناس مسائل منطقه، درباره روند مذاکرات سوریه

ژنو؛ تلاقی مذاکرات آستانه و روند بین‌المللی

است و باقی مناطق را همچنان معارضان در دست دارند. معارضان فعلی تحت حمایت قوای خارجی هم هستند. به غیر از ادلب و غفرین که در اشغال ترک‌ها و نیروهای تحت حمایت آنهاست، در شمال هم قوای ترکیه حضور دارند. در شرق هم آمریکایی‌ها و کردها حضور دارند. بنابراین وضعیت سوریه وارد مرحله جدیدی شده است. در این مرحله اگر دولت تصمیم به عملیات نظامی بگیرد، با قدرت‌های خارجی مستقیما وارد درگیری می‌شود. برای‌ان اساس طبیعتا نیازمند این است که پیش از این وارد رایزنی‌ها و رسیدن به تفاهم‌های سیاسی شود و توافقی برای آینده صورت بگیرد یا شرایط را برای عملیات نظامی فراهم کند. در این وضعیت برای آینده سوریه دو روند وجود دارد؛

روند بین‌المللی که سازمان

ملل آن را مدیریت می‌کند و کشورهای اروپایی، منطقه و خارج از منطقه هستند. در این روند آمریکا نقش مهم‌تری دارد. دیگری روند منطقه‌ای تحت عنوان آستانه است که روسیه آن را مدیریت می‌کند و ایران و ترکیه حضور دارند. نکته اینجاست که روند آستانه با توجه به نقش سازمان ملل و آمریکا نمی‌تواند تمام‌کننده همه مسائل آینده سوریه باشد.

چون همه کشورهای ذی‌نفع‌ها در رد نمی‌گیرد؟

بله. روس‌ها آن را به روندی- اگر نگوییم موازی- تبدیل کرده‌اند که بتوانند موقعیت خود و جایگاه و نقش کشورهایمانند ایران در روند بین‌المللی را پررنگ‌تر کنند. به نظر می‌رسد دو راه وجود دارد؛ با باید روند آستانه به روند بین‌المللی پیوندند و تحت رهبری سازمان ملل قرار بگیرد یا آستانه سعی کند طوری پیش برود که اگر شرایط روی زمین سوریه و میدان نظامی تغییر کرد روندبین‌المللی متغی شود.

● **دیدار مشورتی وزرای خارجه سه کشور در همین منطق موازی‌نبودن مذاکرات آستانه و مذاکرات بین‌المللی شکل گرفته است؟**
بله. همان‌طور که اشاره کردم، آستانه نقش قدرت‌های بین‌المللی مانند آمریکا و اتحادیه اروپا و همین‌طور اسرائیل را که در این منطقه حضور دارند در نظر نگرفته است، به همین دلیل تصمیمات

مذاکرات آستانه و روند بین‌المللی مذاکرات هستند. پیش از اینها شورای امنیت قطع‌نامه‌ای صادر کرده بود. در آن قطع‌نامه مرحله پیش‌بینی کرده بود؛ قانون اساسی جدید تصویب شود، دولت موقت سرکار بیاید، تحت نظارت بین‌المللی انتخابات برگزار کند و بعد دولت سوریه به حالت عادی برگردد. طبیعی است که این وضعیت با توجه به تغییر شرایط متفاوت شده است. مخالفان وضعیت سابق را ندارند. پیش‌تر زمین‌های زیادی در اختیار داشتند؛ اما حالا آنها را از دست داده‌اند. به‌ویژه مناطق مرکزی و شهرهای مهم سوریه مانند دمشق، حلب، حما، حمص و... تحت اختیار دولت سوریه است. معارضان دیگر در این مناطق حضور ندارند و موقعیت آنها تضعیف شده است.

حالا در وضعیت جدید باید تناسبی بین آنچه در آستانه می‌گذرد و آنچه دولت سوریه به‌عنوان حاکمیت مرکزی تمایل دارد و سمت‌وسویی که نیروهای مؤثر در جامعه بین‌المللی در نظر دارند، برقرار شود و برابندی بین این سه عنصر در وضعیت سوریه صورت بگیرد. اینجا نقش سازمان ملل بسیار مهم است؛ چراکه در مذاکرات آستانه همه بازیگران سوریه حضور ندارند. چگونگی تلفیق روند ژنو و آستانه هم در تلاشی است که روسیه انجام می‌دهد. تلاشی برای ایفای حداکثر نقش با استفاده از موقعیت خود در آستانه و تثبیت این جایگاه در روند ژنو و در نتیجه اجرایی‌کردن سیاست‌های خود در سوریه.

● **می‌توانیم تعریفی از وضعیت فعلی و افق پیش‌رو ارائه دهیم؟**

مسئله سوریه بسیار پیچیده است. هرچند در مقایسه با دو سال اخیر روشن‌تر شده است؛ اما اگر بخواهیم تعریفی از وضعیت ارائه دهیم، باید گفت که صلح هنوز ایجاد نشده. حتی اگر در جنگ ائتلاف حامی دولت به پیروزی برسد، آیا در صلح هم به پیروزی رسیده؟ بعد از صلح هم مسئله بازسازی سوریه مطرح می‌شود که به تفاهم و توافق بین‌المللی نیاز دارد. تا وقتی که بحران حل نشده و همچنان منازعه وجود دارد، هیچ سرمایه‌گذار خارجی حاضر نیست که در سوریه حضور پیدا کند. از سوی دیگر امنیت سوریه هم به سبب همسایگی، با امنیت اسرائیل گره خورده است. ازاین‌رو چون برای آمریکا و به طور کلی غرب امنیت اسرائیل کلیدی است، تا اطمینان پیدا نکنند که آینده باثبات سوریه امنیت اسرائیل را تهدید نمی‌کند، اجازه شکل‌گیری ثبات سراسری را نمی‌دهند.

رویداد

روحانی امروز به ترکیه سفر می‌کند

● **شرق؛** رئیس‌جمهوری، عصر امروز در صدر هیئت بلندپایه‌ای از اعضای سیاسی و اقتصادی کابینه برای سفری دوازده به ترکیه می‌رود. به گزارش ایسنا، معاون ارتباطات و اطلاع‌رسانی دفتر رئیس‌جمهور با اعلام این خبر گفت: «حجت‌الاسلام حسن روحانی به دعوت رسمی رجب طیب اردوغان، رئیس‌جمهور ترکیه و برای شرکت در پنجمین جلسه شورای‌عالی روابط راهبردی دو کشور به آنکارا سفر می‌کند».

پرویز اسماعیلی برگزاری این جلسه را از مهم‌ترین برنامه‌های این سفر عنوان کرد و افزود: «ایده تشکیل شورای‌عالی روابط راهبردی دو کشور نتیجه اولین سفر روحانی به ترکیه در دولت یازدهم بود و بر اساس آن رؤسای جمهوری اسلامی ایران و ترکیه روابطی ۳۰ میلیارددلاری را هدف‌گذاری کردند. در این

سفر اسناد مهمی در حوزه‌های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی در حضور رؤسای جمهوری دو کشور به امضا خواهد رسید». پنجشنبه هفته گذشته نیز رئیس‌دفتر رئیس‌جمهوری در رأس هیئتی اقتصادی- سیاسی به منظور انجام مقدمات دیدار رؤسای جمهور دو کشور، به ترکیه سفر کرده بود. محمود واعظی در این سفر با «خسار بکجان»، وزیر تجارت ترکیه و همچنین با جمعی از فعالان اقتصادی و سرمایه‌گذاران ایرانی و ترکیه‌ای دیدار کرده بود. او در این نشست‌ها با اشاره به ظرفیت‌ها و توانمندی‌های موجود در ایران و ترکیه، بر ضرورت تلاش دو دولت در راستای تسهیل همکاری‌ها و سرمایه‌گذاری فعالان اقتصادی دو کشور در راستای منافع متقابل تاکید کرده بود. حسن روحانی و رجب طیب اردوغان آخرین‌بار اوایل مهر در نیویورک و در حاشیه نشست مجمع عمومی سازمان ملل با هم دیدار کرده بودند. رؤسای جمهوری ایران و ترکیه در این دیدار تاکید کردند که هیچ مانعی برای گسترش و تعمیق همکاری‌های دو کشور وجود ندارد و تمام تلاش خود را برای توسعه همه‌جانبه این همکاری‌ها در راستای منافع دو ملت، به کار می‌گیرند. نیمه شهریور نیز رجب طیب اردوغان در صدر یک هیئت بلندپایه به منظور شرکت در نشست سه‌جانبه رؤسای‌جمهور «ترکیه، ایران و روسیه» با محوریت سوریه به تهران سفر کرده بود. ایران و ترکیه در مورد بحران در سوریه و ترویرسم در منطقه تعامل مثبتی با هم دارند و رجب طیب اردوغان بارها از رئیس‌جمهوری آمریکا به‌خاطر تحریم‌های ایران انتقاد کرده و آن را خطرناک خوانده بود.

اینترنت پتیاک

بدون توقف!

پهنای باند اختصاصی ویژه سازمان ها و ادارات

با تجهیزات رایگان و تعرفه عالی

www.petiak.com

دارای پروانه سراسری ارائه خدمات ارتباطی ثابت از سازمان

تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی به شماره ۹۵ - ۱۱ - ۱۰۰

۲۳۴۹-۰۲۱

ملاقات وزرای خارجه ترکیه، روسیه و ایران برای تدوین قانون اساسی

ظریف: غرب راهکار سیاسی تحت رهبری سوری‌ها را پذیرفته است

گویي فصل گره‌گشایی در روند مذاکرات سوریه فرارسیده است. بار دیگر وزرای خارجه ایران، روسیه و ترکیه دور یک میز جمع شدند تا آنچه را در سوریه می‌گذرد، بررسی و جمع‌بندی کنند. آخرین اخبار حاکی از این بود که آخرین نشست مذاکرات در آستانه بی‌نتیجه به پایان رسیده بود و بعد از آن تحرک چندانی در روند حل مسئله به چشم نمی‌خورد. در هفته‌ای که گذشت؛ اما نماینده ویژه پوتین به تهران سفر کرد و با معاون وزیر خارجه در امور سوریه ملاقات کرد. دو روز بعد از آن ملاقات بود که جابری‌انصاری برای رایزنی با دمشق به سوریه رفت و با بشار اسد ملاقات کرد. این رایزنی‌ها در حالی انجام می‌گیرد که شنیده‌ها حاکی از این است که روند تدوین قانون اساسی در سوریه در کمیته‌ای با همین عنوان در حال بررسی است. روز گذشته محمد جواد ظریف، وزیر خارجه ایران، راهی ژنو شد تا در نشست با همتایان روس و ترک خود حضور پیدا کند. ظریف در بدو ورود به ژنو در پاسخ به سؤال خبرنگاری، درباره حصول توافق با روسیه و ترکیه بر سر مسئله سوریه ابراز امیدواری کرد. او بعد از این نشست در تویییت نوشت: «در کنار همتایان روس و ترک خود به‌منظور پیشبرد کمیته قانون اساسی سوریه برای حل بحران این کشور در ژنو هستم. ما همیشه بر یک راه‌حل سیاسی که سوری باشد و توسط خود سوری‌ها هدایت شود، تاکید داریم. غربی‌ها حالا مجبور شده‌اند این روش را بپذیرند؛ اما لازمه آن، تسهیل‌کردن به‌جای دیکته‌کردن است».

میزبان این نشست استغفان دی‌مستورا، نماینده سازمان ملل متحد در امور سوریه، است.شهر بارانی ژنو بارها و بارها میزبان مذاکره درباره سوریه بوده، این رایزنی‌ها حتی زمانی که مذاکرات هسته‌ای نیز در جریان بود، در ژنو در جریان بود و آن زمان ایران جزء دعوت‌شدگان نبود و عمدتا کشورهای اروپایی و اتفاق همان‌ها که به عرصه جنگ در این کشور سلاح ارسال می‌کردند، برس میز مذاکره هم نشسته بودند تا نشان دهند می‌خواهند جنگ در سوریه به پایان برسد. بعد از مذاکرات هسته‌ای و دستیابی به توافق بین ایران و کشورهای ۵+۱ یک دور دیگر مذاکره با حضور ۱۸ کشور و ایران در وین بر سر سوریه برگزار شد. آن نشست با انتشار بیانیه‌ای به پایان رسید؛ اما با اجرایی‌شدن برجام، توان دیپلماسی ایران به تلاش برای رایزنی بر سر سوریه متمرکز شد و روند آستانه شکل گرفت. این مذاکرات که اکنون نزدیک به سه سال است ادامه دارد، توانست معارضان مسلح را مجاب کند تا سلاح بر زمین بگذارند و به روند